

Доц. д-р Иво Панов е роден през 1958 г. в София. Висшето си образование започва през 1978 г. в Кабулския държавен университет – Афганистан, специалност персийска филология, където учи до 1980 г. В периода 1980-1984 г. продължава образованието си в Азербайджанския държавен университет „С. М. Киров“, специалност източни езици и литератури. Дипломира се през 1984 г. с магистърска квалификация.

От 1984 г. до 1990 г. работи като редактор с персийски и руски език в ДИ „Народна култура“. От 1985 г. е хоноруван асистент по персийски език в СУ „Св. Кл. Охридски“, а от 1990 г. е редовен асистент по персийска литература и култура. През 2001 г. му е присвоена научно-образователна степен доктор, а през 2005 г. ста-

ва доцент.

Някои от дисциплините, които доц. Панов преподава в СУ, са: класическа персийска литература, съвременна персийска литература, история и цивилизация на Персия и Иран, енигмата Омар Хайям, персийска религиозна традиция, канон на персийската класическа литература.

Ръководител е на специалност иранистика в СУ от създаването ѝ през 1993 г. до днес. Ръководител е на катедра „Класически Изток“ от 2007 г.

Член е на СБП и на Съюза на преводачите в България, където понастоящем е ръководител на секция „Теория и критика на превода“. В периода 2008 – 2010 е главен секретар на Съюза на преводачите в България.

Председател и съчредител е на Дружеството на приятелите на персийския език и култура в Р България.

Участник е в първата (август – септември 2008 г.) и във втората (юни – юли 2010) Национални интердисциплинарни пилотни научни експедиции „БЪЛГАРИ – ПРАРОДИНА“, проведени под патронажа на СУ „Св. Кл. Охридски“ и на БАН.

Автор, автор на предговор, съставител, редактор, отговорен редактор, научен редактор, рецензент или консултант е на 41 книги.

За първи път у нас превежда четиристишията на Омар Хайям от древни персийски оригинали. Първата му книга е отпечатана в Иран (1999), след което е издадена на два пъти в издателството на БАН.

След многото изречени и изписани думи...

Доц. д-р Иво Панов

Вобщия многогласен хор, не искам да скромнича, се включих и аз, но „Словото днес“ е моят вестник, колелите, които работят в него – мои сърдечни приятели, и аз отново вземам думата.

В различни интервюта са ми задавали въпроса има ли в настоящия момент, на настоящия етап от развитието на историческата наука, **необходимост от пренаписване на българската история**. Отговарял съм, че пренаписване е твърде силно казано, но един сериозен поглед по-назад в историята е оправдан и нужен. Най-малкото поради немаловажното обстоятелство, че **българите са били значим фактор в етносните взаимоотношения** много преди част от тях да дойдат в днешните ни земи и да положат началото на нашата държавност. А под „сериозен поглед“ имам предвид съвкупността от заключения на утвърдените ни учени, специалисти в различни области на познанието като митология, древна история, антропология, етнология, етнография, археология, езикознание, литературознание, картография, приложно изкуство и занаяти, архитектура, медицина, музика, военно дело и още, и още... И едва след сумиране и обобщаване на техните авторитетни мнения бихме могли да изразим категорично становище относно произхода, земите и историческата съдба на древните българи преди 681 година. Иначе е напълно разбираем и оправдан в известна степен уклонът на журналистическата общност към сензационни открития и гръмки заглавия от рода на: „Дошли сме от покрива на света...“, „Иранците са като по-мургави българи...“. Примери много, но словесните фейерверки, на които станахме свидетели напоследък, са само плод на недопускащия никакво отстъпление новинарски ентузиазъм, а не на финализираните съждения на нашия екип. Защото водещото при нас, така или иначе, е сериозният научен подход към разработваната проблематика, а той задължително е съпътстван и от здравословна доза скептицизъм. Съмнението, колебанието, допускането на различни трактовки по отделни въпроси при всички случаи надделяват над желанието за бързото достигане на целта. Поне така би следвало да бъде! Грубовато ще прозвучи, но бих казал, че приписването на подобни волни умозаключения на нас по-скоро пречи на работата ни, вреди ѝ, отколкото ѝ помага. Разбираемо е защо, нали? Пречат ѝ със своята категоричност, с неподплатеността, с наивността си нерядко и някои книжни тела, появили се през последното десетилетие на литературния ни пазар. За тях покойният проф. Москов Москов казваше, че поради нежеланието на сериозната наука да им отговори подобаващо, заради отказа ѝ да се смъкне на тяхното ниво, те шестват фриволно сред широката ни публика.

Впрочем, пет години след като проф. М. Москов ни напусна, такъв подобаващ отговор бе даден на Националната научна конференция „Словото – класическо и ново“ в СУ „Св. Климент Охридски“ (5-6 декември, 2005). И той бе даден с цялата му съкрушителна научна аргументация от един от най-авторитетните ни езиковеди ориенталисти – проф. Иван Добрев. Озаглавен е „Българорумънският надпис върху големия каменен

кръст от Северна Добруджа“. Имам усещането обаче, че този отговор остана зад стените на алма матер. Затова горещо препоръчвам на онези, които не са успели да го чуят, да го прочетат. Изискват се минимални усилия. Достатъчно е да изпишат заглавието в търсачката на гугъл.

Екипът, който през 2008 и през тази година (юни-юли) реализира с голям вътрешен подем двете научни експедиции, **търси доказателства в подкрепа на тезата за памирския, иранския произход на древните българи**. Веднага бързам да уточня, че термините „ирански народи“ и „ирански езици“ в изтокознанието се приемат за условни и те далеч надхвърлят периметъра на днешната държава ИР Иран. От това ще успеем ли да съберем необходимите ни неопровержими доказателства, зависи дали тезата ще се наложи в историческата ни наука, или ще бъде просто отхвърлена. Но и последното пак ще бъде крачка напред, защото ще насочи изследователите към другите версии за нашия етногенезис (към тюркската, наречена още турано-хунска, към угро-финската или фино-угрийската, към версията за смесения произход на прабългарите...). Лично аз се съгласих с радост да участвам в тези експедиции, въпреки претрупаността си с научна и преподавателска работа, не само защото съм иранист по образование и се занимавам целенасочено вече над четвърт век с историята, езика, културата и литературата на огромната персийска общност, но и защото в процеса на моята професионална дейност **през годините се натъквах на удивителни сходства както в езика на българи и перси, така и във всяка друга сфера на бита**. Сходства, сочещи за определена близост в миналото на днешните българи, наследниците на прабългарите, и миналото на персийския етнос и етноса на памирските народи.

Така че научна теза определено има, но за да се превърне тя в наложила се теория, ще трябва заедно да извървим дълъг, стръмен и поне засега все още слабо осветен

път. Заедно!

В названието и на двете ни експедиции фигурира думата „пилотна“. Което ще рече, че главната цел на екипа ни бе да набележи основни моменти, теми и обекти, върху които впоследствие българската наука да може да насочи своето внимание. И, разбира се, да донесем на профилантите ни специалисти колкото се може повече „полев“ материал. В тази насока, струвам ми се, постигнахме добър успех. След завръщането ни от Афганистан, Таджикистан и Узбекистан през 2008 г. донесохме над 10 000 фотографии от исторически и музейни паметници, от храмове на култа, от фортификационни съоръжения и пр. Бе заснет повече от 100 часа филмов материал, в резултат на който се подготви и излъчи по Националната ни телевизия документалната поредица от три части „Българи – прародина“. Преди около два месеца приключи и втората ни двадесетдневна експедиция в Иран. Оттам също донесохме обилен снимков (над 5000 кадъра) и филмов материал, които се надявам в най-скоро време да представим на нашата общественост.

И още нещо твърде съществено. По време на престоя ни в тези толкова богати на история и култура източни страни ние успяхме да установим десетки тесни контакти с техни учени и цели научни звена, с които ще работим заедно по набелязаните теми. Питаха ме в интервюта аз ли съм единственият иранист в екипа ни. Истината е, че по време на първата експедиция аз бях единствен, който разговаряше с местното население на родния му език. Бях едновременно и преводач, и научен консултант. Но не бих се съгласил в никакъв случай с определението „единствен“! В екипа ни има няколко отдавна доказали се в своята област специалисти. Десетки са и учените у нас, които ще участват в съпоставителния анализ на събрания материал. Накрая историците ни ще имат решаващата дума. Езикът е важен, разбира се, но предстои усилен труд в най-различни направления. Докол-

кото е по силите ми, с удоволствие ще съдействам на колегите както в подбора, издирването и обработката на нужните персийски текстове от тяхната област, така и при сравнителния и съпоставителния им анализ с българските аналози.

По мое предложение тази година включихме в експедицията още един специалист иранист – иранец Алirezа Пурмохаммад, който понастоящем преподава персийски език и култура в Катедра „Класически Изток“ при СУ „Св. Климент Охридски“. С него започнахме обработката и превода на ценни текстове, свързани с локацията, миналото, бита и нравите на древните българи. Към тях ни насочи един от най-известните ирански капацитети по историческа картография от Техеранския университет проф. Карачанлу. Надявам се не след дълго да успеем да поднесем на научната и културната ни общественост около десетина заглавия, свързани с българите, обитавали съседните на персите земи.

И друг път съм споделял, че работейки над древни оригинални персийски текстове, ежедневно попадам на учудващи примери на сходство между нас, от една страна, и перси и памирци, от друга. Няма страници, от които да не изскачат думи като: шадраван (от „шад“ – „весел“ и „раван“ – „ходещ“, „течащ“); механа (от „мей“ – „вино“ и „хана“ – „къща“, „дом“); шахмат (от „шах“ – „цар“ и „мат“ – „заловен“, „заварен неподготвен“, „изненадан“); чапраз (от „чап“ – „ляво“ и „раст“ – „дясно“); гевгир (от „каф“ – „пяна“ и „гир“ – сег. осн. на глаг. „хващам“); кайш, гайтан, пешкир, перде, синджир, гердан, диване, ахмак и т.н., думи, залежали дълбоко в архаиката на българския език. И което е още по-интересно – съществуват персийски думи, които не са преминали чрез език посредник (турски или арабски) в българския. Т.е. те присъстват само в персийския и българския език. Тяхното издирване, класификация и начинът, по който са навлезли в българския език, тепърва предстоят.

Продължавам да откривам в произведението на персийската класическа литература (IX – XV в.) и позовавания на българите, славеци се със своята красота и изкусно изработени изделия от кожа. А когато в нея се говори за някогашните земи на нашите предци, те винаги са сравнявани по големина със земите на Китай и Индия.

Както е казано: „Камъкът тежи на мястото си“. И аз съвсем не възнамерявам да оспорвам тази народна мъдрост. Ще събирам с усърдие доказателствен материал за поставената теза най-вече в областта на езика, културата и текстовите паметници.

На питането оспорвам ли „Именника на българските ханове“, отвръщам без никакво колебание. Нямам никакво право да приемам или отхвърлям този документ. Той е факт. И от това никъде не може да се избяга. Пък и няма защо! Мога единствено да изразя личното си мнение, че той не ми се струва достатъчно надежден източник за миналото на нашия народ. Причините са известни.

И тук завършвам моята позакъсняла вметка в многото изречени и изписани думи за нашите две експедиции. Те бяха добре организирани и екипът ни свърши добра работа. Стръмното обаче тепърва предстои!

Иво Панов пред главния двор на столицата на Древен Елам – Суза (днес в Иран). Първите сведения за земите на еламитите датират от преди 3000 години. Самото строителство на двореца започва през XIII век пр. н. е. Когато Елам влиза в състава на Персийската империя, персийските царе използват двореците в Суза за свои летни резиденции